

Szávai Ferenc

Magyar hozzájárulás a Habsburg állam költségvetéséhez

A Habsburg Monarchia alkotórészei, gazdasági régiói

Az osztrák államterület a birodalmi tanácsban képviselt királyságokat és tartományokat, a magyar államterület pedig a magyar korona országait foglalta magában. A két fél között határt képező Lajta folyóra tekintettel, gyakran Lajtán inneni és Lajtán túli államterületnek is nevezték őket. Ezekhez járult még a mindkét államhoz később közösen tartozó, úgynevezett megszállott terület, mely Bosznia és Hercegovina tartományokból állt.

Gazdasági szempontból Ausztria két fő régiója határos Nyugat-európával. Az alpi területeket több tartományrész tette ki: Alsó- és Felső Ausztria (Bécset ebbe beleértve), Stájerország, Salzburg, Karintia, Tirol és Voralberg. Nagyjából ez az a terület, melyet Rudolf megválasztása után 1273 után a Habsburg területek magjának szokás nevezni Kivételnek számított Salzburg, melyet a 19. század folyamán csatoltak ehhez a régióhoz, és Krajna, amely ugyan örökös tartomány volt, de nem sorolták az alpi területekhez.

A második régiót a cseh területek alkották, amelyek közvetlenül határosak voltak Nyugat-Európával. Ez a terület a következő örökös tartományokból állt: Csehország, Morvaország és Szilézia, melyek a középkor óta különböző módon, de folyamatosságot mutattak.

Ausztria keleti részén terült el Galícia és Bukovina, ezek együttesen képezték a Kárpátok területeit. Ezek elkülönültek más Habsburg területektől, sajátos történelmet éltek át, a birodalom csak a 18. században kebelezte be őket.

Az alpi és a cseh területek délkeleti részén feküdtek a déli tartományok. A hat régióhoz képest az a különbség, hogy ezek nem történetileg kialakult részegységek. Trieszt, Krajna és Isztria más részei, valamint Görz már az első Habsburgok idején örökös tartományok voltak. A napóleoni időkben Isztria és Görz-Gradisca megnőtt, Dalmáciát pedig a Monarchia bekebelezte.

Magyarországot három fő régióra lehet felosztani: Gazdaságilag és politikailag nézve a legnagyobb volt a belső magyarországi terület, melynek nyugati fele volt a jobboldali Duna part. Északon és keleten a Duna, délen a Dráva határolja, nyugaton az Alpok. Túlnyomóan magyar terület német kisebbséggel. Északon terül el a Duna bal parti régiója, amit délen a Duna határol, nyugaton és északon pedig Ausztria. Magyarország középső részén fekszik a Duna-Tisza-köze, amit a két nagy folyóról neveztek el. Belső-Magyarország utolsó alrégiója a Tisza-Maros köze. Belső-Magyarország keleti felén terül el Erdély, így Magyarország Romániával határos. A harmadik régió: a horvát-szlavón területek¹

---

¹ David. F. GOOD: *Der wirtschaftliche Aufstieg des Habsburgerreiches 1750-1914*. Böhlau Verlag. Wien-Köln-Graz. 1986. 23-27.

A gazdasági fejlődés is regionális egyenatlenségeket mutatott. Az egy főre jutó bevételek a legmagasabbak voltak az osztrák gazdaság központi magjában, Alsó-Ausztriában, Felső-Ausztriában, Salzburgban és az alpi területeken, illetve a Cseh területeken, Csehországban és Morva vidéken. Déli irányba haladva az Alpok déli területein esett, de vidék északi régióiban is, és elérte a mélypontot Dalmáciában és az adriai tengerparton. A cseh területektől keletre már Szi-léziában alacsonyabb értéket találunk, illetve jelentősen esett a bevételek egy főre jutó nagysága Galíciában és Bukovinában.²

Magyarország tehervállalása a Habsburg Birodalom központi költségvetésében

Magyarország örökösödés útján a birodalom részévé 1526-ban vált. A pénzügyek központosításának egyik fő jellemzője volt az egységes finanszírozás, de az egyes Habsburg tartományok bevételeit és kiadásait nem lehet minden korban pontosan meghatározni, mert nincs erre vonatkozóan forrás.

A központi udvari kamara fedezte a területi kamarák kiadásait, de a központi kiadások (védelmi, külügyi és udvartartás) költségeit is.

A magyar kamarai bevételek jelentős részben növekedtek a török kiűzése után, fontos bevételi forrását jelentették a bányajövedelmek, illetve a pénzregálék. Még ide lehet sorolni azokat a természetbeni javakat, melyeket háborúk idején Magyarország szállított. Az udvari kamara bevételeiben nehéz kinyomozni a tartományok arányos részvételét a XVI. századtól a XVIII. század első feléig, mivel rendszeres összeírás és zárszámadás nem létezett.

Levéltári források alapján megközelítő képet nyerhetünk Magyarország tehervállalásáról a Habsburg Birodalomban, miszerint a 17. század közepén (nem teljes magyar bevételi listák alapján) a közvetlen teljesítése Magyarországnak 36%-os volt, míg a közvetlen és közvetett fizetési részarány a 18. század utolsó évtizedeiben 34,5% illetve 40,5% volt. A 19. század negyedik évtizedében ugyanezek a mutatók a következőképpen alakultak: 12,15% illetve 18,33% és 29,5%.

A fenti összesítés foglalkozott Magyarország részesedésével a Monarchia kiadásaiban, ami éves átlagban 1752-1843 között 34,5%-ot tett ki.

Ugyanakkor a Károlyi Árpád által készített magyar összeállítás egy mellékletének számításaival kis mértékben eltérő osztrák kimutatások az osztrák központi állam fenntartásában mintegy 4%-os – alapvetően pénzbeli értékben mérhető - részesedést mutatnak ki.

Magyarország „egyesülése” a Habsburg Birodalommal az udvartartás egységesülését eredményezte, jogilag ugyan nem elismert, de tényszerűen létező viszonyt: a német-római császár Habsburg uralkodóként és magyar királyként birodalmi udvartartást tartott a császári városban, Bécsben. Az udvartartás finanszírozása éves átlagban magyar részről a 18. században 39,5% volt, a 18.

---

² Uo. 134.

század második felében 46%, ami éves átlagban 43%-ot tett ki. A 19. század végi nagy építkezések költségei több mint 25 millió forintra rúgtak, a magyar tehervállalásra így jellemző volt a mintegy 50%-os arány.³

A dokumentum véletlenül látott napvilágot, de sokban alátámasztja Eckhart Ferenc véleményét. Ugyanakkor a megállapított százalékos érték kísértetiesen hasonlít a későbbi magyar kvóta hozzájárulásra. Magyarország a Burgenlandi Egyezmény (1923. február 26) alapján a Habsburg uralkodócsalád vagyonának felére részesedési jogot formált. Az Osztrák Köztársaság Minisztertanácsához írt beszámoló taktikai okokról írt a magyar jogi és történeti vélemény megismerését illetően, Lukanóban végül Múzeumi- és Könyvtári Állomány felosztására érvényes megállapodást fogalmaztak meg, de ezt csak parafálták. A formális aláírás jogi nézeteltérés miatt elmaradt, mert osztrák részről nem volt elfogadható az a magyar kikötés, miszerint a könyvtárakban és gyűjteményekben kizárólagos tulajdonjoga lett volna. Az osztrák tárgyaló fél szerint, ha ez visszavonásra kerül, akkor lehetséges a ratifikálása is egyben.⁴

A bécsi bürokrácia egyes tagjai alapvetően azon a véleményen voltak, hogy Magyarország nem járul erejéhez mérten a terhekhez. Ezt annak ellenére vélték, hogy a kormányzások nem tették alapos vizsgálat tárgyává a dolgot, ezek tanácskozásain évtizedeken át öröklődött e vélemény.

Karl von Zinzendorf⁵ császári és királyi főkamrás számításai, majd állásfoglalása lényeges változást hozott a fenti gondolkodás megváltoztatására.

---

³ Österreichisches Staatsarchiv Bundesministerium für Finanzen – (A továbbiakban – ÖStA-AdR.BMfF). Departement (a továbbiakban Dept. 17- Frieden). Faszikel 79-II-A-3 Jahr (e) 1922-1933. Karton 111 Zl. 40136/1928. A dokumentum 1922. január 21-én keletkezett, a lukanói tárgyalások anyagában bukkant föl. Károlyi Árpád által készített dokumentum 52 oldalon széles forrásbázisra alapozva fogalmazta meg a magyar tehervállalást a közös költségek és az udvartartás vonatkozásában, széleskörű forrásbázisra alapozva. A vizsgálata során nem teljes és teljes magyar jövedelmi statisztikákkal számolt, használta az udvari kamarai levéltár adatait, feljegyzéseket, illetve gróf Karl Zinzendorf útmutatásait. Ennek megfelelően közvetlen és közvetett hozzájárulást is számolt. Maga Zinzendorf is megkülönböztette a rendkívüli természetbeni kiadások öt formáját. Így számított Károlyi közvetlen pénzbeli és természetbeni hozzájárulást. A XVI. táblázatban összefoglalja eredményeit, ebben figyelembe véve a Magyarországról Ausztriába kivitt hányadot a közvetlen és közvetett magyar hozzájárulást a nem teljes magyar bevételi statisztikák alapján a 18. század utolsó évtizedében 34 ½%-ra, ha a magyar bevételek teljes statisztikáját vesszük figyelembe, akkor 40 ½%-ra, ugyanezt 1840-es években 18 1/3%-ra, illetve 29 ½%-ra becsülte. A mintegy 4%-os hozzájárulási eredmény nyilván a teljes osztrák állam fenntartási szükségletei miatt keletkezett, a Karl Tarbuk kézjegyével ellátott dokumentumon látható, amit a lukanói tárgyalásra készítettek elő. Károlyinak az udvartartással kapcsolatos számításait a 47. oldalon olvashatjuk, ebben a 18. század folyamán átlagban 43%-os magyar hozzájárulást említ.

⁴ ÖStA-AdR-BMfF (Dept. 17- Frieden). Faszikel 79-II-A-4 Jahr (e) 1921-1929. Karton 113 Zl. 45949/1928.

⁵ Karl Johann Christian Graf von Zinzendorf (5. január 1739 Drezda – 5. január 1813 Bécs). 1762-ben kereskedelmi tanácsos, 1763-ban cs. k. főkamrás, 1776 Trieszt kormányzója, 1782-ben II. József kinevezi a Új Udvari Kamara elnökének, 1791-ben titkos tanácsos, 1792-től államminiszter, 1793-tól az Állami Számvevőszék vezetője. 1809-ben a Titkos Államtanács eltérő reformelképzelései miatt vonul vissza. Bécsben hunyt el, 50 éven át írta 80 kötetből álló naplóját, amit hátrahagyott az utókorra.

Zinzendorf tevékenysége előtt a források nem állnak kellő mértékben rendelkezésre, csupán az udvari számvevőszék számításai az 1543-1685 közötti évekre, abban sem folyamatosan, igen változó képet mutatva, általában a Magyarországról befolyt összegeknél magasabb kiadási oldallal.⁶

A titkos kamarai számvevőszék 1749-1780 között vizsgálta a bevételeket s a magyar részarány megállapításához az udvari kamara, az állami levéltár és az állami könyvtár adatait használta. Ebben 23 év átlagát figyelembe véve Magyarország hozzájárulása 15%-os volt.⁷ Zinzendorf kiindulása: a katonai ellátás Magyarországnak sokkal nagyobb teherterelt jelentett, mint az örökös tartományoknak. Ezt az állítását az alábbi pontokba foglalta össze: 1.) Magyarország ingyen kellett fát szolgáltatni és szállítani. 2.) Nagy veszteségek érték a kenyérszállításban. 3.) A szénaporció. 5.) Az ellátás összege, napi 4 krajcárral számolva 39.000 főre 936.000 forintot tett ki. 6.) A többi a robot, előfogat és karbantartás.⁸

Minden számítását egybevetve 5 millió forintra becsülte Magyarország hozzájárulását a közös kiadásokhoz, ami erején felüli volt Zinzendorf szerint. Eckhart Ferenc⁹ a bécsi számvevőszék megalapítója és elnöke adatai alapján

<i>Idő</i>	<i>Közvetlen hozzájárulás</i>		<i>Közvetlen és közvetett hozzájárulás</i>	
	<i>A nem teljes magyar bevételi statisztikák alapján</i>	<i>teljes magyar bevételi statisztikák alapján</i>		
<i>A 17. század közepe</i>	36%	-		-
<i>A 18. század utolsó évtizede</i>	26 ¼	34 ½	34 ½	40 ½
<i>A 18. század második évtizede</i>	14%	23 ½	17%	32 ½
<i>A 19. század évtizede</i>	12 ¼	20 ½	18 ^{1/3}	29 ½

I. táblázat

Magyarország százalékos hozzájárulása a Monarchia kiadásainak finanszírozásában

⁶ ÖStA-AdR-BMfF Dept. 17- Frieden. Faszikel 79-II-A-3 Jahr (e) 1922-1933. Karton 111 Zl. 40136/1928. 3. melléklet. Daten aus den Hofzahlamtsrechnungen.

⁷ Uo. 4. melléklet. Geheime-Kammer-Zahlamts-Rechnungen für die Zeit von 1749-1780.

⁸ Uo. 50. Zinzendorf 1773. 01. 30-i memoárjának átirata.

⁹ Az egykori Osztrák-Magyar Monarchia kultúrjavainak kezeléséről szóló osztrák-magyar tárgyalásokon elsősorban Gratz Gusztáv, Károlyi Árpád, Szekfű Gyula és Eckhart Ferenc vett részt, kiemelkedő szerepük volt a jogi iratok megfogalmazásában. Ujváry Gábor: Tudomány-szervezés – Történetkutatás – Forráskritika. Klebelsberg Kuno és a Bécsi Magyar Történelmi Intézet. Győr-Moson-Sopron Megye Győri Levéltár. Győr, 1996. 148. old., A likvidációs bizottság tagjai Károlyi Árpád (1919-1926), Szekfű Gyula (1919-1925), Eckhart Ferenc (1919-1926) és Miskolczy Gyula (1925-1926) voltak. A Bécsben működő történészek (1920 őszén indult itt meg a Bécsi Magyar Történelmi Intézet munkája) csak Klebelsbergtől remélhették az anyagi támogatást. Klebelsberg hónapról hónapra szedte össze a működéshez szükséges pénzt. Ekkor Klebelsberg a Magyar Történelmi Társulat elnöke volt, rövidesen belügyminiszter és kultuszminiszter, immár személyes utasításait követte Károlyi Árpád. A kérdéssel foglalkozó

arra a véleményre helyezkedett, hogy Magyarország a Habsburg Monarchia terheinek 38%-át viselte, holott gazdasági fejlettsége Ausztriához viszonyítva mesze elmaradott volt. Viselte a megfelelő terhet, ha más formában is. Mivel eltérő volt Magyarország alkotmánya, a nemesi adómentesség is válaszul szolgálhat több feltett kérdésre.¹⁰

A dokumentum összefoglaló következtetése az, hogy nem csupán a készpénzforgalmat kell figyelembe venni, hanem a természetbeni szállításokat is. Mindemellett az egyes osztrák tartományokba történő közvetlen szállításokat

hivatalosan osztrák „közös” szállításként értelmezték, amivel szintén finanszírozta Magyarország a központi államot. A hozzájárulási összeg Ma-

<i>A hiányos magyar bevételi statisztikák alapján</i>	<i>A teljes magyar bevételi adatok alapján</i>	<i>A teljes bevételi statisztikák alapján, figyelembe véve Magyarország direkt és indirekt hozzájárulását</i>
25%	30%	34 ½%

II. táblázat

Magyarország éves hozzájárulása a Monarchia kiadásaihoz, 1752-1843

gyarország részéről a 18. század második felében 39-40 %-ról a 19. század első felére 32 ½ -re és 29 ½ -re süllyedt. A 19. század utolsó negyedében rendelkezésre álló hivatalos források alapján is visszaesett a magyar teljesítmény.¹¹ (Lásd az összefoglaló I.¹² és II.¹³ táblázatokat Magyarország százalékos hozzájárulásáról a Monarchia kiadásainak finanszírozásában).

Ami az udvartartási költségeket illeti 1720-1778 között átlagosan 39 ½% volt a magyar hozzájárulás e költségeihez, ebbe természetesen a bécsi nagy építkezések finanszírozásában vállalt szerep is beletartozott. Tovább árnyalható a kép 1752-1778 között, amikor ez az arány éves átlagban 55%-ot ért el.¹⁴

Magyarország hozzájárulását az osztrák állam fenntartási költségeihez 1763-1865 között a második melléklet tartalmazza, ebben a bevételeket és kiadásokat vizsgálják, a magyar hozzájárulási többletet. Az osztrák állam szük-

---

levéltári dokumentumok nem említik Klebelsberg tevőleges tárgyalási részvételét. ÖStA – AdR BMfF Dept. Frieden 17.Karton 98. Zl.: 4240/1921. Az államvagyon felszámolásának tárgyalásain magyar követség részéről Gratz Gusztáv, Nickl Sekt. Rat., a magyar likvidáló hivatal részéről. Szalay Sektionschef, Hofrat Baron Collas és Eckhart levéltáros vett részt. Az 1922. május 2-án Bécsben aláírt levéltári megállapodást Károlyi, Szekfü és Eckhart jegyezte. Ezután a likvidációs ügyeket gazdasági tárgyalásokon folytatták, a vitás kérdéseket pedig a nemzetközi gyakorlatnak megfelelően egyes döntőbíróóságok előtt vitatták. Ebben már 1923/24-től Sztéryni Józsefnek kiemelkedő szerepe volt. Erre vonatkozólag bővebben: SZÁVAI Ferenc: *Az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlásának következményei. Az államutódlás vitás kérdései.* Pro Pannonia Kiadó. Pécs, 2004.

¹⁰ KÖVÉR György, FARAGÓ Tamás (főszerkesztő): *Magyar gazdaságtörténeti szöveggyűjtemény XVIII-XX. század.* (Szerkesztők: CZOCH Gábor, POGÁNY Ágnes, SZÁVAI Ferenc és VARGA Zsuzsa), AULA Budapest, 2003. 26-28.

¹¹ ÖStA-AdR-BMfF Dept. 17- Frieden. Faszikel 79-II-A-3 Jahr (e) 1922-1933. Karton 111 Zl. 40136/1928. 37-38. old.

¹² Uo. 39.

¹³ Uo. 40.

¹⁴ Uo. 40-48.

ségeinek 1761-1865 között mintegy 4,7 %-a származott a magyar hozzájárulási többletből.¹⁵

Az Osztrák-Magyar Monarchia közös költségvetése

Az 1867. évi XII. törvénycikk szerint a Habsburg Birodalom két államból állt, a Magyar Királyságból és az Osztrák Császárságból. Mindkét ország rendelkezett saját parlamenttel, kormánnyal és közigazgatással. Az államélet három alapvető ügkörét a hadügyet, külügyet és pénzügyet tekintve az Osztrák Magyar Monarchia egyközpontú állam maradt a közös ügyi minisztereket a császári és királyi jelzővel különböztették meg osztrák és magyar kollegáiktól. Fontos szerepet töltött be a külügyminisztérium, irányította a külpolitikát, a diplomáciai kart. A bécsi konzuli akadémia, de a házi, udvari és állami levéltár is alárendeltségébe tartozott. A közös hadügyminisztérium hatásköre csak a hadügyi igazgatásra terjedt ki.

A közös pénzügyminisztérium kezdetben a közös ügyek költségvetésének összeállítására korlátozódott, 1878-tól Bosznia Hercegovina okkupációját követően annak közigazgatásának irányítása is a hatáskörébe tartozott.¹⁶

Mindemellett a külügyeket a császári ház minisztériumaként nevezték, aminek feladata volt az osztrák-magyar Lloyd igazgatása és a német vitézrendnek jogai feletti ügyelet és képviselet.

A pénzügyminisztérium része a legfőbb számvevőszék, amely ellenőrizte az Osztrák-Magyar Monarchia közös háztartásának egyes bevételeit és kiadásait, összeállította a zárszámadásokat.¹⁷

A Korona kiváltságai a kiegyezéssel csökkentek, a ciszlajtániai-összállami előjogokként megmaradtak: a) katonai főparancsnokság; b) az államszerződések kötése; c) a képviseleti szervek összehívása és elnapolása; d) törvényszentesítés és kihirdetés; e) szükségrendelet alkotási jog; f) többek között a miniszterek, a Főrendiház tagjainak, helytartóknak kinevezése.¹⁸

A kiegyezést követően lényegesen megváltozott az államközösség. Immár konkrét képviselői lettek. Főleg a közös finanszírozás statisztikai adatai, abban az osztrák illetve magyar részarány segítenek eligazodni a részvétel százalékos nagyságrendjében. Mindemellett a vámbevételek jelentették a közös ügyek finanszírozásának másik tételét.

A kiegyezés után a közösség legfőbb pillérei: a) A közös minisztériumok, a legfőbb számvevőszék; b) A közös érdekű ügyek (vámbevételek, őrlési mono-

---

¹⁵ Uo. 2. számú melléklet. Nachweisung des ungarischen Beitrages zu den Staatserfordernissen in Österreich einschließlich der Kosten der Zentralverwaltung für die Epoche 1761-1865.

¹⁶ ROMSICS Ignác: *Magyarország története a XX. században*. Budapest, Osiris. 1999 5-7.

¹⁷ KONEK Sándor: *A Magyar Birodalom statisztikai kézikönyve folytonos tekintettel Ausztriára*. Franklin Társulat. Budapest, 1878. 600-602.

¹⁸ Wilhelm BRAUNEDER: *Osztrák alkotmánytörténet napjainkig*. 6. kiadás. Fordította: Kajtár István. JPTE Kiadó. Pécs, 1994. 216.

pólium, a katonai és egyéb alapítványok bevételei); a kvóták (1868-1871 között 30%, 1872 30,22%, 1873-1899 között 31,4%, 1900-1907 között 34,4%, 1907-1918 között 36,4%). Ugyanakkor az aktívák mellett a passzívák is a közös tulajdont képezték, aminek értelmében a kiegyezési törvénynek megfelelően Magyarország évente nem kevesebb, mint 29 188 000 (30,3 millió) forint adósságkamattörlesztést fizetett.

A gazdasági kiegyezés vizsgálatakor, a közös finanszírozás fedezetekor - a kvótákra illetve a vám- és kereskedelmi szerződésekre kell helyeznünk a hangsúlyt. A vámbevételek 1885-1913 között 32%-át tették ki a közös államháztartás fedezetének. A kvóta-hozzájárulás tekintetében a fenti időszakban a magyar fél 35%-ot fedezett, ami nagyjából az utolsó érvényes kvótának felel meg. Ha az egy főre eső kvóta-hozzájárulást vizsgáljuk, azt látjuk, hogy a magyar részvétel magasabb, 43%-os. A téma szempontjából mindenképpen a közös államháztartás vizsgálata is indokolt. A nettó kiadások tekintetében a közös költségvetés a dualizmus időszakában (1868-1913) négyszeresére nőtt, amit átlagban 95-97%-os arányban a hadügyi kiadások tettek ki. Ezt bizonyítja, ha a közös minisztériumok költségvetését vizsgáljuk, saját költségvetésük növekedését, a közös államháztartás alakulását, több időintervallumban.

Magyarország gazdasága az Osztrák Birodalomban, majd 1867-től az Osztrák-Magyar Monarchia keretében fejlődött. Általános vélemény szerint a Monarchia gazdaságának fejlődésére jellemző volt a lemaradás, amit többféle tényezővel magyaráztak. Egyrészt szembetűnő volt a gyarmatok hiánya, illetve az, hogy csak belső erőforrásokra támaszkodhatott. A relatív gazdasági lemaradás főbb okaiként fogalmazták meg a természeti erőforrásokban való viszonylagos szegénységet, a világgazdaságba való integrálódás alacsony fokát, az önellátáson alapuló gazdaságpolitikát, a tőkés termelési móddal szembeni ellenérzést.

Ehhez társult, ha az egyes országok részesedését vizsgáljuk az európai és a világkereskedelemben, szembetűnő jelenség volt, hogy annak részaránya a birodalomban rendkívül csekély.¹⁹

Ugyanakkor területét, népességét tekintve az Osztrák-Magyar Monarchia Európa élvonalához tartozott, népsűrűségét tekintve a fejlett nyugat-európai államok mögött foglalt helyet.

A leggazdagabb országok történetére vetve egy pillantást, valóban mindig azok az országok prosperáltak, melyek biztosították a szabad kereskedelmet, minthogy a kereskedelemből hatalmas jólét származott.²⁰

Magyarország népessége 1787-től gyorsan növekedett, de amikor a gazdasági növekedés tényleges szakaszába jutott viszonylag alacsonyabb népesség-

---

¹⁹ CSIKÓS NAGY Béla: *A XX. század magyar gazdaságpolitikája. Tanulmányok az ezredfordulón.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 1996. 17-20. Itt lehet utalni pl.: Nachum T. GROSS: *Die Stellung der Habsburgermonarchie in der Weltwirtschaft*, IN: von Adam WANDRUSZKA und Peter URBANITSCH (Hrsg.): *Die Habsburgermonarchie 1848-1918.* Band I. von Alois BRUSATTI (Hrsg.): *Die wirtschaftliche Entwicklung.* Wien, 1973. 1-28. (14-28).

²⁰ Randy Charles EPPING: *Világgazdaság dióhéjban.* Typotex Kiadó, Budapest. 2003. 15.

növekedést produkált. 1869 és 1910 között 35%-os a növekedés. A természetes szaporodás az 1880-as évektől már évi 11 ezreléket tett ki, az egész korszak alatt 6,8 millió főnyi lakosságot eredményezett.²¹

Ausztria népessége 1800 körül 13,9 millió fő, Magyarorszáé (1787) pedig 9,3 millió fő. 1850-ben 17,6 illetve 13,8 millió, 1865-ben 19,9 és 15,4 és 1910-ben pedig 28,4 és 20,9 millió fő. Az ezer lakosra számított átlagos növekedés Ausztria-Magyarországon 1801-1820 között 5,3 (az európai átlag ekkor 6,4), 1861-1870 között 7,5, 1881-1890 között 9,1 és 1891-1900 között 9,6% volt.²²

Minden bizonnyal a gazdasági növekedés egyes rátáit vizsgálva az Osztrák-Magyar Monarchia gazdasági fejlődéséről még árnyaltabb képet rajzolhatunk (III. táblázat²³).

Eszerint Európában az Osztrák-Magyar Monarchiánál csak Dánia, Svédország és Németország rendelkezett nagyobb növekedési mutatókkal, ami rámutat egyrészt arra, hogy a növekedési szakasz a fenti időintervallumban

<i>Osztrák Köztársaság</i>	1,46
<i>Ausztria</i>	1,32
<i>Habsburg Birodalom</i>	1,45
<i>Németország</i>	1,51
<i>Franciaország</i>	1,06
<i>Egyesült Királyság</i>	1,00
<i>Olaszország</i>	0,81
<i>Hollandia</i>	0,93
<i>Belgium</i>	1,05
<i>Svájc</i>	1,32
<i>Svédország</i>	2,39
<i>Dánia</i>	2,19
<i>Norvégia</i>	1,35
<i>Spanyolország</i>	0,25
<i>Oroszország</i>	0,62

III. táblázat

Gazdasági növekedés 1870-1913 között (egy főre jutó real bruttó hazai termék – 1960. évi USA dollárban számítva.

<i>Ausztria</i>		516
<i>Alpi területek</i>	790	
<i>Cseh, morva, sziléziai területek</i>	630	
<i>Dél-Tirol, Trieszt, Isztria</i>	450	
<i>Szlovénia, Dalmácia, Bukovina</i>	300	
<i>Galícia</i>	250	
<i>Magyarország</i>		435
<i>Az 1920 utáni terület</i>	521	
<i>Az „utódállamok” területei</i>	374	
<i>Horvát-Szlavónia</i>		295
<i>Habsburg Monarchia</i>		475

IV. táblázat

Az egy főre jutó nettó hazai termék nagyságrendje korábban, 1913

dése a nemzeti jövedelemből alacsony volt, s az ipari szerkezetben a fajlagosan kisebb értéket termelő ágazatnak nagyobb a részesedése.²⁴

indulhatott el a Monarchiában, illetve más nyugat-európai országokban esetlegesen korábban, vagy a növekedés hullámai már nem érték el a korábbi 1870 előtti szintet.

A megtermelt tiszta jövedelem egy főre számított értéke a Magyar Birodalomban 73,3%-át érte el az Osztrák Birodalomnak. A 26%-os különbség miből adódott? Magyarországon az ipar részese-

²¹ BEREND T. Iván - RÁNKI György: *A magyar gazdaság száz éve*. Kossuth és Közgazdasági és Jogi Kiadó. Budapest, 1972. 18.

²² BEREND T. Iván - RÁNKI György: *Közép-Kelet-Európa gazdasági fejlődése a 19-20. században* 2. kiadás. Közgazdasági- és Jogi Kiadó. Budapest, 1976. 43-45.

²³ Forrás: David F. GOOD: *Der wirtschaftliche Aufstieg des Habsburgerreiches 1750-1914*. Forschungen zur Geschichte des Donauraumes Band 7. Wien -Köln-Graz, 1986. 209.

²⁴ CSIKÓS NAGY: 20-21. old. Fellner Frigyes számításai alapján.

A birodalom fejlődését a fenti sajátosságok mellett a nemzeti jövedelem differenciálódása, a regionális fejlődés is jellemezte. Érdekes azt is vizsgálni, hogy Magyarország a dualizmus alatt az átlagos növekedést tekintve az átlagot meghaladó, a leggyorsabban fejlődő országok közé tartozott. 1860-1913 között a GDMP átlagos növekedési rátája 2,4 (mezőgazdaság 1, ipar 3,5), amikor ugyanez Franciaországban 1,1, Nagy Britanniában 2,2, Ausztriában 2,3, Olaszországban 1,3.²⁵ A regionális különbségre mutat rá a IV. táblázat.²⁶

A közös költségvetés a vámbevételekből és a két állam kvóta-befizetéseiből

keletkezett, ezt eltérő arányban fizette be a két fél, de a dualizmus korában a magyar tehervállalás növekedett. Fő forrásnak a kvóta összegek bizonyultak, Mindkét terület folyamatos egyeztetések, viták során alakult ki, része volt az alku folyamatnak. Az itt felhalmozott érték, elsősorban – a költségvetés prioritásának ismeretében - katonai ingó- és ingatlan érték képezte a vagyoni jogi vita alapját Ausztria és Magyarország között a birodalom felbomlása után. Ez nyilván területi alapon az új ország területeken maradt vagyoni együttesre vonatkozott, hiszen az „utódállamok” a cessionárszerződések keretében az ott lévő vagyont eredetileg kártérítési kötelezettséggel, de megszerezték. (A közös költségvetés fedezetéről lásd V. táblázat).²⁷

Év	Vámbevétel	%-os fedezet	Kvótákból	%-os fedezet
1885	9652	3,88	239308	96,12
1890	83054	29,47	198766	70,53
1895	107422	34,99	199596	65,01
1900	131048	37,64	217116	62,36
1904	113273	29,01	277220	70,99
1905	148630	33,93	289440	66,07
1907	162032	30,49	271490	69,51
1908	169931	35,46	344445	64,59
1909	197980	30,76	445598	69,24
1910	228452	39,82	345298	60,18
1911	222717	40,23	330855	59,77
1912	238645	36,06	423191	63,94
1913	197704	33,01	401646	66,99
1914	197252	33,39	194039	66,61
1914/15	216455	36,96	369268	63,04
		32,34		67,66
Összesen	2424247		4547276	

V. táblázat

Az Osztrák-Magyar Monarchia közös költségvetésének fedezete

²⁵ KATUS László: *Economic Growth in Hungary during the Age of Dualism (1867-1913). A Quantitative Analysis*. IN: E. PAMLÉNYI (ed.): *Social-Economic Researches on the History of East-Central Europe*. Studia Historica. Akademiae Scientiarum Hungaricae. Budapest, 1970. 35-127. (70-74.); 112. 48, 49. tábla.

²⁶ Forrás: SCOTT, M. Eddie: *Economic Policy in Austria-Hungary, 1867-1913*. The Cambridge Economic History of Europe Vol. VIII. Peter MATHIAS and Sidney POLLARD (Ed.): *The industrial economies; the development of economic and social policies*. Cambridge, 1989. 820.

²⁷ Forrás: Österreichisches Statistisches Handbuch für die im Reichsrat vertretenen Königreiche und Länder. Wien, 1914.

Az állami kiadások a birodalom osztrák felében

Ha a kettős monarchia költségvetését és gazdasági fejlődését vizsgáljuk, abban az osztrák tartományok eltérő fejlődését érzékelteti az egy főre jutó hazai termék nagysága, ugyanakkor azzal a fenn tartással, hogy az egész dualizmus korszakában nagyobb egyenlenségek lehettek. Adataink bizonyos értelemben a gazdasági kiegyenlítődés irányába mutatnak.

A növekvő állami kiadásokat jól érzékeltetik az alábbiak: Ausztriában, ha a kezdeti évet veszünk alapul, akkor 100%-ról 1065%-ra, míg Magyarországon 786%-ra nőtt. A közös költségek 1870-ben az összes kiadások 24,69%-át tették ki, 1910-ben pedig 12,34%-át. Josef Wysocki szerint ugyanebben a két vizsgált időszakban az állami kiadások 24,1, illetve 15,7%-át tették ki a védelmi kiadások. Ugyanakkor Angliában 1880-ban 33%-át, 1913-ban a 38%-át. De Franciaországban is viszonylag magas arányt tett ki az összes kiadásokból, így 1870/80-ban 28,7%-ot, 1911/13-ban pedig 34,75%-ot.²⁸ Egy másik összesítés alapján 1868-1900-1913 viszonylatában a közös kiadások az osztrák államháztartás 24,4 – 14,6 – 18,7%-át alkották, Magyarországon pedig a 19,4 – 9,5 – 11,8%-át.²⁹ A nettó kiadásoknál a közös költségvetés a dualizmus időszakában, az utolsó békeévig (1868-1913) négyszeresére nőtt, aminek átlagban a 95-97%-át a hadügyi kiadások tették ki.³⁰

A hadikiadásokban 1905-től megfigyelhető a haditengerészetre fordított összegek fokozatos növekedése. Ami a katonai személyi állományt illeti, ott 1914-ben a magyar származásúak aránya alatta marad a kvóta hozzájárulás arányának, akkor 31%, 1918-ban pedig 33% volt.

Régió	1 főre (koronában)
<i>Alpi területek</i>	
<i>Alsó Ausztria</i>	850
<i>Felső Ausztria</i>	626
<i>Salzburg</i>	641
<i>Stájerország</i>	519
<i>Karintia</i>	556
<i>Tirol, Vorarlberg</i>	600
<i>Cseh területek</i>	
<i>Csehország</i>	761
<i>Morvaország</i>	648
<i>Szilézia</i>	619
<i>Déli területek</i>	
<i>Krajna</i>	439
<i>Tengermellék</i>	522
<i>Dalmácia</i>	264
<i>Kárpáti területek</i>	
<i>Galícia</i>	316
<i>Bukovina</i>	310
<i>Ausztria</i>	569

VI. táblázat

A bruttó hazai termék Ausztriában 1911-1913 között

²⁸ Josef WYSOCKI: *Infrastruktur und wachsende Staatsausgaben. Das Fallbeispiel Österreich 1868-1913.* Gustav Fischer Verlag, Stuttgart, 1973. 110-112.

²⁹ Ákos PAULINYI: *Die sogenannte gemeinsame Wirtschaftspolitik Österreich-Ungarns. IN: Die Habsburgermonarchie 1848-1918.* Band 1. Im. 574. SOMOGYI Éva: *Kormányzati rendszer a dualista Habsburg Monarchiában.* Budapest, 1996. 148-150. 158. Lásd: Az Osztrák-Magyar Monarchia közös kiadásainak és bevételeinek kezelési számadásait, Bécs. Éves bontásban (Cs. és kir. legfőbb számvevőszék) Közös államháztartási előirányzatok, zárszámadások.

³⁰ PAULINYI: 574.

A közös ügyek finanszírozásában a kvóták mellett a vámbevételeknek volt szerepe, amelyek a 90-es években már a közös költségvetés harmadát tették ki, de meghatározóak a kvóták maradtak. A kiegyezési törvény kezdetben 70:30 arányban állapította meg a hozzájárulást, de később többször tárgyalták és módosították, végül 1908-1917 között 63,6-36,4%-nak felelt meg, ami nagyjából azonos volt a két fél nettó társadalmi termékének arányával.³¹

Eddie M. Scott szerint a központi kormányzat kiadásaiban az adósságszolgálat mellett fontos szerepet játszott a közös ügyek finanszírozása. Ez a kiadások estében az osztrák félnél a rendes összkiadások 27,6%-a volt 1869-1973 között, 1909-1913 között pedig 19,7%. Magyarország ugyanekkor ebben az időszakban 16,4%-ot, ill. 14,3%-ot fordított a közös ügyek finanszírozására. Csak érdekességként jegyezzük meg, hogy az adósságszolgálat Ausztria esetében a fenti időpontban az összes kiadások 36,6%-a, illetve 32,5%-a volt, míg Magyarországon 29,1, illetve 26%. A bevételek legnagyobb része a közvetett adókból, monopóliumoktól származott, ami igaz volt Magyarországra is.³²

A háború hatására a kvóta-hozzájárulást a háromszorosára kellett emelni, hogy fedezze a közös kiadások 100%-át.³³ (A VII.³⁴ VIII.³⁵ táblázatok az osztrák államháztartásról).

1. Legfelsőbb Udvari Tanács	1,13
2. Öfelsége udvari kancelláriája	0,02
3. Birodalmi Tanács	0,12
4. Legfőbb bíróság	0,01
5. Minisztertanács	0,15
6. Belügyminisztérium	4,42
7. Területvédelmi és közbiztonsági minisztérium	1,65
8. Oktatási és kulturális minisztérium	1,76
9. Pénzügyminisztérium	18,71
10. Kereskedelmi Minisztérium	4,61
11. Földművelésügyi minisztérium	0,68
12. Igazságügyminisztérium	4,29
13. Számlaellenőrzés	0,04
14. Nyugdíj-költségvetés	3,54
15. Szubvenciók és dotációk	4,52
16. Államadósság	29,38
17. Adósság-kezelés	0,28
18. Közös kiadásokhoz való hozzájárulás	24,69
Összkiadások	100,00

VII. táblázat

Az osztrák államháztartás 1870-ben (az összkiadás %-os aránya)

³¹ PAULINYI: im. és Péter HANÁK: *Ungarn in der Donaumonarchie: Probleme der bürgerlichen Umgestaltung eines Vielbevölkerstaates*. Wien-Budapest, 1984. 94.253.227. Duplik der österreichischen Bundesregierung auf die Replik der königlich-ungarischen Regierung, betreffend die angeblichen Ansprüche der königlich ungarischen Regierung aus der vermögensrechtlichen Liquidation der Österreichisch-Ungarischen Monarchie. ÖStA/AdR - BMfF - Dept. 17. Karton 94. Jahr (e) 1932 (2). 36727/1932. számú irat. 262-273.

³² Eddie SCOTT: *Economic Policy in Austria-Hungary, 1867-1913*. The Cambridge Economic History of Europe Vol. VIII. Peter Mathias and Sidney Pollard (Ed.): *The industrial economies; the development of economic and social policies*. Cambridge, 1989. 846. 850.

³³ Compass. Finanzielles Jahrbuch für Österreich-Ungarn. Wien, 1919. 57. és Österreichisches Statistisches Handbuch für die im Reichsrat vertretenen Königreiche und Länder. Wien, 1914.

³⁴ Forrás: Josef WYSOCKI: *Infrastruktur und wachsende Staatsausgaben. Das Fallbeispiel Österreich 1868-1913*. Gustav Fischer Verlag. Stuttgart, 1973. 111.

1868 és 1913 között a birodalom osztrák felében is jelentősen emelkedtek az állami kiadások, 325 millió osztrák értékű forinról 1,17 milliárdra. A növekedés nominál értékben ötszörös, de a számok sokszor nem fejezik ki a tényleges állapotokat és folyamatokat. Mindezt Josef Wysocki összevetette a német adatokkal és ott ugyanebben az intervallumban az állami kiadások növekedése háromszoros volt. Még érdekesebb egy főre átszámítani az állami kiadásokat. Egységesen márkára számolva Ausztriában 1869-ben 33,0 márka, illetve 1910-ben 114 márka. Mindezt Németországban vizsgálva 1872-ben 57,3 márka, 1910-ben 101,1 márka. Franciaországban 1872-ben az egy főre jutó állami kiadások 52, 1910-ben 114 márkát tettek ki. A vizsgálat rámutat az osztrák birodalmi területek sajátos fejlődésére a nyugati ipari országokkal összehasonlítva.³⁶

Az egykori finanszírozás „utóélete”, szerepe a magyar vagyoni követelésben

Magyarország követelése az Osztrák-Magyar Monarchia közös vagyonának egy részére már 1919 decemberében megfogalmazódott. Az 1928. évi luganói tárgyalások során előkerült dokumentum alapul szolgált a magyar érvrendszer felépítéséhez.

Magyarország követelése természetesen a versailles-i békerendszer során keletkezett két új állam területén lévő vagyon együttest érintette, hiszen az utódállamokban lévő vagyonra más szabályozás vonatkozott.

Ebben az esetben a teljes vagyon értékét megbecsülték, majd kvótarány segítségével számoltak egy a jelenlegi Magyarország területére eső optimális összeget, amit a valós számadatokkal szembesítettek. Ez alapján keletkezett a fenti követelés összege, ami a későbbi tárgyalásokon tovább finomodott.

<i>1. Legfelsőbb Udvari Tanács</i>	
<i>2. Császári kabinet kancellária</i>	0,39
<i>3. Birodalmi Tanács</i>	0,17
<i>4. Legfőbb bíróság</i>	
<i>5. Minisztertanács és törvényszéki ügykezelés</i>	0,22
<i>6. Közös kiadásokhoz való hozzájárulás</i>	12,34
<i>7. Belügyminisztérium</i>	1,83
<i>8. Területvédelmi minisztérium</i>	3,49
<i>9. Oktatási és kulturális minisztérium</i>	3,58
<i>10. Pénzügyminisztérium</i>	29,22
<i>11. Kereskedelmi Minisztérium</i>	7,93
<i>12. Vasúti minisztérium</i>	27,40
<i>13. Földművelésügyi minisztérium</i>	1,98
<i>14. Igazságügyi minisztérium</i>	3,96
<i>15. Közmunka minisztérium</i>	3,62
<i>16. Állami épületkezelő minisztérium</i>	0,14
<i>17. Új építkezés, építési költségek és alkalmazások</i>	0,66
<i>18. Legfőbb számvevőszék</i>	0,02
<i>19. Nyugdíjak</i>	3,71
Összkiadások	100,00

VIII. táblázat

Az osztrák államháztartás 1910-ben (az összkiadás %-os aránya)

³⁵ Forrás: Josef WY SOCKI: Infrastruktur und wachsende Staatsausgaben. Das Fallbeispiel Österreich 1868-1913. Gustav Fischer Verlag. Stuttgart, 1973. 112.

³⁶ Josef Wysocki: Infrastruktur und wachsende Staatsausgaben. Das Fallbeispiel Österreich 1868-1913. Gustav Fischer Verlag Stuttgart, 1973. 107-111. old.

Magyarország a lausanne-i döntőbíróság előtt 1935-ig képviselte a fenti mintegy félmilliárd aranykorona értékű követelését. A nemzetközi döntőbíróság 1935. április 16-án ugyanakkor felszólította a felperest (Magyar Királyság), hogy állítsa össze részletes kimutatásban követelését a katonai ingó javakra (Lásd a IX.³⁷ táblázatot).

A magyar összeállítás eredményét a X.³⁸ XI.³⁹ táblázatok mutatják aranykoronában.

A magyar kimutatás (beterjesztés)⁴⁰ 1935. június 26-án készült

el, ebben a magyar fél módosította korábbi követelését (eredetileg egy milliárd, majd most fél milliárd aranykoronáról) 447.483.817 koronára. Az új számítás mintegy 70 millió koronával nagyobb összeggel számolt Magyarországon, az új Ausztriában pedig 35 millióval kevesebbel. Mivel az így keletkezett összérték 3,619 milliárd korona volt, Magyarországon 447 483 817 koronával kevesebbet állapítottak meg, mint ahogy az a kvótaaránynak megfelelően járt volna.

<i>Az új Ausztriára eső összeg (aranykorona)</i>	446.584.061
<i>Az új Magyarországra eső összeg</i>	111.761.554
Összesen:	558.345.615
<i>A kvótának megfelelő arány (32,82%) Magyarországon</i>	183.249.031
<i>Ezzel szemben Magyarországon a fenti összegből</i>	111.761.554
<i>A kvóta-aránytól eltérően kevesebb</i>	71.487.477
<i>Magyarország követelése (katonai ingatlan)</i>	71.487.477

IX. táblázat

	<i>Az ingó katonai javak értéke az új Ausztriában, Magyarországon</i>	
	2.785.725.562	801.896.194
Összesen:	3.587.621.756	
<i>Kvóta szerinti összeg lenne</i>	2.281.727.436,8	1.305.894.319
<i>Ezzel szemben Ausztriában több, Magyarországon kevesebb</i>	503.998.125	503.998.125

X. táblázat

³⁷ Forrás: Klageschrift der königlich-ungarischen Regierung gegen die österreichische Bundesregierung, in welcher sie ihre aus der vermögenschaftlichen Liquidation der ehemaligen Österreichisch-Ungarischen Monarchie ergebenden Ansprüche geltend macht (Budapest, 27. Dezember 1930).; ÖStA-AdR- BMfF Dept. 17. Karton 94. 1932 (2) Zl.: 52653. 47. old.

³⁸ Forrás: Uo. 53.

³⁹ Forrás: ÖStA – AdR – BMfF Dept. 17 Faszikel 79-II-A-2, Jahr(e) 1935 – Karton 105. Zl.: 74709/1935. Unterbreitung des Vertreters der königlich ungarischen Regierung beim österreichisch-ungarischen Schiedsgericht, mit welcher er die im Beschlusse des hohen Schiedsgerichtes vom 16. April 1935 bezeichnete Detaillierung der militärischen Sachgüter vorlegt (Budapest, 26. Juni 1935.) 38.

⁴⁰ Az „*Unterbreitung*” (beterjesztés, előterjesztés) a nemzetközi jogi gyakorlatban az az irat, amit egy törvényjavaslat, beadvány, kereset vagy egy folyamodvány részére kérszítanak. Erre egy példa a nemzetközi bírósághoz beadott irat 1886. szeptember 9-én az ún.: berni egyezmény, ami alapján az irodalmi művek és művészeti alkotások védelmét mondták ki.

1935-re a felek egyedül a katonai ingó vagyon megosztásában nem tudtak megegyezni. Az Osztrák Köztársaság 1935. november 29-re készítette el válszát a magyar részletkimutatásra.⁴¹

A katonai ingatlan köve-
telések alapja a kvótaarány
megléte és elsősorban a du-
alizmushoz kapcsolódik. Az
udvari vagyon esetében vi-
szont már a korábbi pénz-
ügyi finanszírozás is szere-
pet játszott, hiszen Magyar-
ország részese volt a nagy
építkezéseknek, az udvar-
tartás fejlesztésének.

Az 1940. májusában le-
záruló vagyoni tárgyalá-
sok során mindvégig szerepet kapott a magyar finanszírozás, hozzájárulás
nagysága az egykori központi költségvetésben. Ez volt az alapja a felsorakozta-
tott igényeknek, különösen a katonai, az udvari és a Habsburg-ház javait, egyéb
ingatlanokat és alapítványi javakat illetően.⁴²

	<i>Ausztáriában</i>	<i>Magyarországon</i>
<i>Katonai ingó érték</i>	2.660.557.894	851 255 717
<i>Katonai barakkok ér- téke</i>	89.032.764	18 818 469
<i>Összesen</i>	2 749.590.658	870 074 186
<i>A két államterületen lévő együttes érték</i>	3.619.664.844	
<i>A kvóták szerinti érték (Ausztria 63,6%, Ma- gyarország 36,4%)</i>	2.302.106.841	1.317.558.003
<i>A kvóta-részesevésnél több illetőleg kevesebb</i>	+ 447.483.817	- 447.483.817
<i>Magyarország számá- ra keletkező összeg</i>	447.483.817 aranykorona	

XI. táblázat

⁴¹ ÖStA-AdR-BMfF – Dept. 17, Faszikel 79-II-A-2, Jahr(e) 1935 – Karton 105. Zl.: 98392/1935. Äußerung der österreichischen Bundesregierung auf die Unterbreitung des Vertreters der königlich-ungarischen Regierung beim österreichisch-ungarischen Schiedsgerichte, mit welcher er die im Beschlusse des hohen Schiedsgerichtes vom 16. April 1935 bezeichnete Detaillierung der militärischen Sachgüter vorlegt.

⁴² Minderről lásd bővebben: SZÁVAI Ferenc: *Az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlásának következményei. Az államutódlás vitás kérdései*. Pro Pannonia Kiadó. Pécs, 2004.